

„Kultúra a börtönben, a börtön kultúrája” Nemzetközi tudományos konferencia Pécsset

A Pécsi Tudományegyetem Állam és Jogtudományi Kara, valamint a Büntetés-végrehajtási Szervezet „Kultúra a börtönben, a börtön kultúrája” címmel nemzetközi tudományos konferenciát és kiállítást szervezett 2010. szeptember 28–29-én. A rendezvény színhelye a Pécsi Tudományegyetem Állam és Jogtudományi Karának díszterme, illetve a Baranya Megyei Bv. Intézet volt.

A rendezvény első napján a konferencia levezető elnöke, Csóti András bv. vezérőrnagy, a büntetés-végrehajtás országos parancsnokának stratégiai és koordinációs helyettese köszöntő szavait követően dr. Kovács Tamás, legfőbb ügyész, dr. Berke Gyula, a PTE ÁJK dékánja, Dr. Korinek László, az MTA levelező tagja, tanszékvezető egyetemi tanár és dr. Kökényesi Antal bv. altábornagy, a büntetés-végrehajtás országos parancsnoka nyitotta meg a konferenciát.

A tanácskozás első, *Kultúra a börtönben* című blokkjában a résztvevők megtekinthették a Magyar Televízió Bűnügyi Magazinjának rövidfilmjét, amelyet a Kékfény Szerkesztősége a hazai büntetés-végrehajtási intézetekben forgatott az elmúlt időszak legfontosabb kulturális eseményeiről, majd Széles Gábor bv. ezredes, a BVOP Fogvatartási Ügyek Főosztályának vezetőjének előadása következett. Az előadó rövid elméleti bevezető és történeti kitérő után a fogvatartottak foglalkoztatásának néhány fontos területét (oktatás, képzés, szakképzés) ismertette, továbbá a vallásgyakorlás és az egyéb, szabadidős programok helyzetét elemezte.

A *Kulturális projektek* című tartalmi egység előadása és beszámolója a freskóterápia témája köré csoportosultak. Dr. Budai István bv. ezredes, a Balassagyarmati Fegyház és Börtön parancsnoka az intézet börtönkápolnája felújításának tapasztalatairól, a freskóterápia szerepéről beszélt, Lencsés Zsolt festőművész, aki a projekt művészeti vezetője volt, a freskóterápiával kapcsolatos gondolatait mondta el, Nagy Sándor, egykori elítélt pedig arról számolt be, hogy számára mit jelentetett a kápolna felújításában való részvétel.

Az *Alkotás - Befogadás - Katarzisz* című pódiumbeszélgetés a színház, a színjátszás börtönbeli szerepéről szólt. A beszélgetés moderátora Juhász Attila bv. ezredes, a Heves Megyei Bv. Intézet parancsnoka volt. Pogány Judit Kosuth-díjas színművész a szegedi Csillagbörtönben és az Aszódi Javítóintézetben megtapasztalt, a *Pedig én jó anya voltam* című dokumentumdráma előadása kapcsán átélt élményeit osztotta meg a hallgatósággal. Németh Éva bv. alezredes, a tököli Fiatalokorúak Bv. Intézete vezető nevelője arról beszélt, hogy az amatőr színjátszás milyen hatással van az abban részt vevő fiatalok fogvatartottakra. Mihály Attila bv. ezredes, a Győr-Moson-Sopron Megyei Bv. Intézet parancsnoka a börtön szervezte, a Bárka Színház fellépésével kezdődött színházi előadás-sorozat egyes állomásait elevenítette fel.

A *Műhely a Börtönben* című blokk a HVG.hu filmjével – „Akármit festesz, meglátjuk rajta a börtön” – kezdődött, majd két, a büntetés-végrehajtási intézetek képzőművészeti szakköreinek tevékenységét bemutató előadás következett. **Dr. Pantali Zoltán** bv. dandártábornok, a Sopronkőhidai Fegyház és Börtön parancsnoka az intézet képzőművészeti szakkörében született festmények tematikáját elemezte, illetve az *Alkotások, rácsok nélkül* című kiállítássorozat sikeréről számolt be. **Rózahegyi Tamás** bv. alezredes, a Sátoraljaújhelyi Fegyház és Börtön parancsnoka – többek között – arról beszélt, hogy az intézet *Kreatív Műhely* nevű képzőművészeti szakkörének nagy szerepe volt a börtön 100 éves történetét bemutató vándorkiállítás megvalósításában.

Ezt követően a fogvatartotti képzőművészeti kiállítás megnyitására került sor. A kiállítás anyagát **Éles Éva**, a Szegedi Fegyház és Börtön szakpszichológusa mutatta be. Elmondása szerint a kiállított festmények többsége a Szegedi Fegyház és Börtönben készült, a közszemlére tett művek között helyet kaptak azonban a sopronkőhidai, sátoraljaújhelyi és pécsi fogvatartottak munkái is.

Az ebédszünetet követően a *Kitekintés – Európai tapasztalatok* című részben **Csibi Erika**, a Marosvásárhelyi Bv. Intézet igazgatóhelyettese tartotta meg előadását, amelyben egyrészt a román börtönrendszerben és – ezen belül – a marosvásárhelyi börtön feladatrendszerében bekövetkezett változásokat ismertette, másrészt az intézet *Fórum Színház*¹ nevű, a fiatalok fogvatartottakat bevonó kísérletének tapasztalatairól számolt be.

A konferencia utolsó három előadását az elméleti megközelítés bevonása és a konferencia címének második feléhez – „... a börtön kultúrája” – kapcsolható tematika jellemezte.

Fiáth Titanilla, a Budapesti Fegyház és Börtön pszichológusa előadása, amely *Az időélmény a börtönben* címet viselte, a börtönlét mindennapjainak számos kevésbé látványos, ugyanakkor izgalmas kérdését vetette fel. Mint az előadó rámutatott: a jó megküzdési stratégiával rendelkező elítéltek – a szigorú napirend ellenére is – képesek beosztani az idejüket a börtönben, az ebbe a csoportba sorolható fogvatartottak nem tartják feleslegesnek a börtönben töltött időt.

Fliegauf Gergely bv. alezredes, az RTF Bv. Tanszékének tanársegédje a *Mágikus realizmus és börtön* című előadásában *Alekszandr Szolzsenyicin: Gulag szigetcsoport*² című regényét és *Roberto Bolaño: 2666*³ című könyvét vizsgálta abból a szempontból, hogy az említett művek mifajta börtönképet közvetítenek az olvasó számára, majd egyes, a fogvatartottak által készített képzőművészeti alkotások elemzésére tért ki.

¹ Az *Augusto Boal* nevéhez kapcsolható *Fórum Színház* a társadalmi problémák feldolgozására törekszik színházi eszközökkel – bevonva a nézőket a problémamegoldásba, több verzióban újrajátszva a témát, megoldásokat keresve.

² *Alekszandr Szolzsenyicin: Gulag szigetcsoport 1918 – 1956. I-II. kötet. Debrecen, Alföldi Nyomda, 1989.*

³ *Roberto Bolaño (1953 – 2003) chilei író regénye magyarul nem olvasható.*

Prof. dr. Vóko György egyetemi tanár, a Legfőbb Ügyészség osztályvezető ügyésze *A kulturális életre vonatkozó jogi szabályozás és érvényesülésének elősegítése ügyészi eszközökkel a magyarországi börtönökben* címmel tartotta meg előadását. Az előadó – többek között – az *Új európai börtön szabályok* előírásaira hivatkozva emelte ki a fogvatartottak számára biztosítandó kulturális jogok fontosságát. Hangsúlyozta, hogy a rendszeres ügyészségi ellenőrzések alapján a magyarországi helyzet jónak mondható a fogvatartottaknak nyújtott kulturális programok terén.

Csóti András bv. vezérőrnagy zárszavában – megköszönve az előadók és szervezők munkáját – kiemelte, hogy a kultúra rendkívül jelentős szerepet tölt be a fogvatartottak reintegrációjában. Mint elmondta: a büntetés-végrehajtási szervezet – élve a rendezvény teremtette alkalommal – be akarta mutatni a fogvatartottaknak a kultúra terén, a művészetekben megnyilvánuló tehetségét, kreativitását, ugyanakkor tisztelegni szeretett volna a velük foglalkozók előtt, azok a büntetés-végrehajtási dolgozók, illetve civilek előtt, akik hittel, szívvvel, szeretettel végzik ezt a munkát nap mint nap.

A rendezvény másnapján, 2010. szeptember 29-én a Baranya Megyei Bv. Intézet és a hozzá tartozó Fiatalok Regionális Bv. Intézet megtekintésére nyílt lehetőség az érdeklődők részére. Ez alkalommal **dr. Bencze Béla** bv. alezredes, parancsnokhelyettes röviden ismertette a két intézet összekapcsolódó történetét, illetve az intézetek jelenlegi helyzetét. A továbbiakban a Baranya Megyei Bv. Intézet Fiatalok Regionális Bv. Intézetében megvalósult „Murál Morál” falfestmény projekttel ismerkedhettek meg a tanácskozás résztvevői.

A kétnapos tanácskozás bebizonyította, hogy a Pécs 2010 Európa Kulturális Fővárosa programhoz kapcsolódó rendezvény megtartása kiváló ötletnek bizonyult. A Pécsi Tudományegyetem Állam és Jogtudományi Kara ideális helyszínt biztosított a konferencia számára, és a Baranya Megyei Bv. Intézet megtekintése is érdekes szakmai programnak bizonyult. A konferencia – amelynek témája teljesen új volt – ízelítőt nyújtott a büntetés-végrehajtási intézetekben zajló fogvatartotti programok sokszínűségéből, a reintegrációt segítő szerepéről, s jól szolgálta a mintegy 100 résztvevő eszmecserejét.

D. F. I.